

Verslag determinatiebijeenkomst Langenboom 11-1-2003 in het Natuurmuseum Rotterdam

Frank Wesselingh & Hansjorg Ahrens*

Een mooie volle bak in een prachtige klassieke zaal. Deze dag stond in het teken van lezingen over en kijken naar materiaal van Langenboom (Oost Brabant).

Hansjorg Ahrens (Naturalis) ging van start met een prachtig exposé over de vindplaats Langenboom en over zoogdierresten. Uit zijn verhaal blijkt dat er nog de nodige lacunes bestaan over de stratigrafische kennis van de Langenboomput. Hansjorg liet prachtige afbeeldingen van tanden en botten van walvissen, zeehondachtigen en vogels zien. Ook zijn er enkele meldingen van continentale dieren, waaronder een mogelijke tapir, neushoorn of mastodont. In de tweede voordracht behandelde Frank Wesselingh (Naturalis) de belangrijkste en meest kenmerkende mollusken soorten. Zijn verhaal werd door ondermeer Anton Janse aangevuld. Er zijn verschillende ouderdom groepen in het materiaal, te weten Oligoceen, Mioceen, Vroeg Pliocene (de bulk) en Laat Pliocene. Tenslotte gaf Hans Wijnstekers een lezing over de haaiantanden, en met name het voorkomen van een warme soort en over de basisgrind afzettingen waaruit de meeste tanden komen. In totaal maakte hij melding van 22 soorten voornamelijk Mioceen haaiantanden en 5 roggensoorten. Bij zijn voordracht was een kleine vitrine ingericht met daarin prachtige vondsten van Langenboom en ook van Liessel.

Vervolgens kwam het materiaal op tafel. Veel van het materiaal was afkomstig van de WTKG excursie afgelopen zomer, maar ook reguliere collecties kwamen ter tafel. We hebben veel mooie dingen gezien.

Het was mooi om te zien dat veel verzamelaars zich niet alleen richten op de haaiantanden, maar ook botmateriaal verzamelen en dan niet alleen mooie hele botten, maar ook fragmenten. In een van de dozen die op tafel kwam lagen halve en hele wervels van een grote haai, mogelijk *Isurus hastalis*. Dat is bijzonder, omdat wervels van haaien uit kraakbeen bestaan en doorgaans zelden fossiliseren. De wervels uit de doos waren echter deels verbeend (gecalcineerd). Vogelbotten gelden ook als zeldzaamheden, maar in Langenboom vinden de amateurpaleontologen ze opvallend vaak. Kennelijk hebben we op deze vindplaats te maken met bijzondere fossilisatieomstandigheden. In een luciferdoosje telden we meer dan tien botjes, van verschillende soorten vogels. Daaronder zeker drie hele exemplaren (een spaakbeen, een ellepijp en een kuitbeen), zo dun als een naald, maar o zo gaaf. Een klein voorwerp leek per ongeluk uit een meccanodoos tussen de fossielen terecht te zijn gekomen. Geen idee wat het kon zijn. Tot opeens het kwartje viel: een wervel van een schildpad - weer een diergroep in Langenboom erbij.

Tussen het meegebrachte materiaal bevond zich tenslotte ook een kies van een hert, de eerst gemelde vondst uit Langenboom.

Dan de mollusken. De lijst is verre van compleet. Jaap van der Voort liet een exemplaar van *Phasianema zelandica* zien. Marleen Schouten had ondermeer een prachtige *Trivia* en een mooie *Epitonium subulatum* in de aanbieding. De collectie van Peter Markies sloeg werkelijk alles. Naast een grote vissenkomp vol met vrijwel tot puntgave tanden van *Isurus hastalis* zag ik tal van zeer bijzondere mollusken. Een Oligocene *Tympanotonus*, Mioceen *Scaphella bolli*, een grote *Mitra* (cf. *grateloupi?*), een grote *Spirotropis*, en veel Pliocene vondsten waaronder *Crassodoma multistriata*, *Cirsotrema fimbriosum*, *Charonia*, *Pyrgos alveolatus*, een kleine *Acamptogenotia intorta*, *Felaniella trigonula astartea*, *Pygocardia rustica rustica* (naast de veel algemenere vorm *tumida*), en nog veel meer moois. Ook heb ik een prachtige grote klep van *Lentidium complanatum* in de collectie van Trudy Buntsma gezien. De bijzonder bolle *Anadara* vorm die typerend is voor Langenboom, en die we nog niet goed op naam hebben, heb ik in verschillende collecties gezien.

Tenslotte meldde René Fraaije (Museum de Groene Poort) me dat hij een mogelijk onbeschreven heremietkreeft onder ogen heeft gehad.

De toegang tot de vindplaats is inmiddels problematisch. Formeel is zoeken verboden door de gemeente per november 2002. We moeten afwachten hoe de situatie zich verder ontwikkelt. Tot 2007 loopt de concessie dus er zal voorlopig nog wel nieuw materiaal worden geproduceerd.

Al met al hebben we een prachtige bijeenkomst gehad, waarin verschillende groepen goed aan de orde kwamen. Dankzij de inbreng van de vele deelnemers is het een geslaagd geheel geworden.

*F.P. Wesselingh en Hansjorg Ahrens, NNM Naturalis, Postbus 9517, 2300 RA, Leiden,
e-mail: wesselingh@naturalis.nnm.nl en
e-mail: ahrens@naturalis.nnm.nl